

Nr 148.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående gottgörelse till aktuarien i Svea hovrätt Gustaf Liliequist och aktuarien i Göta hovrätt Edouard Klinghammer för minskade inkomster; given Stockholms slott den 25 februari 1916.

Under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över justitiedepartementens ärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen

medgiva, att till en var av aktuarien i Svea hovrätt Gustaf Liliequist och aktuarien i Göta hovrätt Edouard Klinghammer må såsom gottgörelse för den minskning i med tjänsten förenade inkomster, som tillskyndas honom genom införandet av den nya lagen om rätt domstol i vissa mål och ärenden angående frälsemän, årligen från och med år 1917, så länge han kvarstår i sin befattning som aktuarie, av statsmedel utgå ett belopp, beräknat efter medeltalet av den inkomst han visar sig hava under åren 1912—1916 åtnjutit i provision å stämplat till bouppteckningar och testamenten efter frälsemän och ofrälse ledamöter i Svenska akademien.

De till ärendet hörande handlingar skola riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas.

Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Berndt Hasselrot.

*Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
fredagen den 25 februari 1916.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden: HASSELROT,
VON SYDOW,
friherre BECK-FRIIS,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

Chefen för justitiedepartementet statsrådet Hasselrot anförde:

»Enligt hittills gällande föreskrifter skola bouppteckningar och testamenten efter frälsemän och ofrälse ledamöter i Svenska akademien för inregistrering eller bevakning ingivas till vederbörande hovrätt, där ock föreskriven stämpelbeläggning verkställes.

I enlighet med nådig proposition (nr 28) till innevarande års riksdag har emellertid riksdagen numera antagit lag om rätt domstol i vissa mål och ärenden angående frälsemän. Enligt denna lag, som är avsedd att träda i kraft den 1 januari 1917, komma bouppteckningar och testamenten efter frälsemän och Svenska akademiens ofrälse ledamöter att från och med år 1917 icke längre ingivas till hovrätt utan till vederbörande underrätt.

En följd härav blir, att de tjänstemän i hovrätterna, som äro stämpelförsäljare, komma att gå miste om dem enligt stämpelförordningen tillkommande provision å de belopp, för vilka stämplat till nu ifrågasvarande handlingar av dem försålts. Med anledning härav meddelade jag, när jag den 2 juli 1915 inför Eders Kungl. Maj:t anmälde ovanberörda lagförslag, att aktuarien i Göta hovrätt Edouard Klinghammer i egenskap av stämpelförsäljare väckt fråga om ersättning för den minskning i stämpelprovision, som han komme att få vidkännas i nu nämnt avseende. Jag framhöll därvid jämväl, att en liknande fråga uppstode i avseende å en aktuarie i Svea hovrätt och sekreteraren i hovrätten över Skåne och Blekinge, samt anhöll att framdeles få underställa Eders Kungl. Maj:t förslag till de åtgärder, som härav kunde påkallas.

Efter verkställd utredning får jag nu ånyo anmäla denna fråga inför Eders Kungl. Maj:t.

Förutom från Klinghammer har framställning om ersättning för mistad provision inkommit jämväl från aktuarien i Svea hovrätt Gustaf Liliequist, varemot sekreteraren i hovrätten över Skåne och Blekinge Louis Ljungberg under hand förklarar sig ej göra anspråk på dylik ersättning, enär han hade för avsikt att inom en snar framtid begära avsked från sin befattning.

Då den från och med år 1910 gällande nya avlöningsstaten för hovrätterna fastställdes av Kungl. Maj:t, förklarades tillika, att de förutvarande innehavare av befattningar i hovrätterna — fränsett notariebefattningarna — vilka, oaktat därtill berättigade, icke före viss numera förfluten dag anmälde, att de ville underkasta sig den nya staten med därvid fästade villkor och bestämmelser, och som icke lagligen kunde därtill förbindas, skulle bibehållas vid dem dittills tillkommande avlöningsförmåner.

Ang. ersättning åt aktuarien G. Liliequist.

Bland de tjänstemän, som förklarade sig icke vilja ingå på den nya lönestaten, var Liliequist. Denne har nu i en till Svea hovrätt ingiven skrift meddelat, att stämpelavgiften för bouppteckningar och testamenten efter fräsemän och med dem likställda uppgått till i medeltal omkring en halv million kronor för år, att han enligt gällande författning härför uppburit provision, som enligt företedd uträkning i medeltal för vart och ett av åren 1911—1915 belöpt sig till 2,456 kronor 69 öre, samt att, då det torde vara överensstämmande med billighet, att gottgörelse av allmänna medel tillerkändes honom för den förlust, som genom förändrad lagstiftning kunde honom tillskyndas,

Liljequist anhölle, att hovrätten ville utverka sådan ersättning åt honom med ett årligt belopp av 2,456 kronor 69 öre för den tid han komme att kvarstå i tjänsten.

Svea hovrätt. I underdånig skrivelse den 31 december 1915 har Svea hovrätt, under förmälan att hovrätten ansåge det vara av billighet påkallat att ersättning bereddes Liliequist för nu ifrågavarande minskning i inkomst, hemställt, att Kungl. Maj:t täcktes vidtaga erforderliga åtgärder i sådant syfte.

Ang. ersättning till E. Klinghammer. På sätt ovan nämnts har ersättning uti förevarande hänséende påyrkats jämväl av aktuarien i Göta hovrätt Klinghammer. Denne, vilken i motsats till Liliequist förklarar sig vilja underkasta sig den nya lönestatens villkor och bestämmelser, har i en till Göta hovrätt redan den 16 november 1912 ingiven skrift — under framhållande att det syntes honom vara med rättvisa och billighet oförenligt att han kort tid efter skedd lönereglering skulle lida en så betydlig minskning i sina löneförmåner som den, vilken skulle bliva en följd av förevarande förändrade lagstiftning — yrkat, att, i händelse berörda lagstiftning komme till stånd, honom måtte tillerkännas ersättning för den förlust i löneinkomster, som därigenom komme att tillskyndas honom.

Göta hovrätt. Göta hovrätt har i avgivet utlåtande tillstyrkt, att ersättning måtte beredas Klinghammer för den minskning i löneinkomster, som av nu nämnd anledning skulle komma att för honom uppstå.

Skrift av aktuarien Klinghammer. Därefter har Klinghammer med underdånig skrivelse den 3 januari 1916 överlämnat bevis därom, att honom tillkommande provision för stämpelar till bouppteckningar och testamenten under åren 1911—1915 uppgått i medeltal för år till 862 kronor 76 öre; och har Klinghammer under åberopande härav i sin berörda skrivelse yrkat, att honom måtte årligen, till dess han inträder i pensionsåldern, tillerkännas 860 kronor såsom ersättning för mistad stämpelprovision.

Statskontoret. Statskontoret har i infordrat utlåtande av den 8 januari 1916 anfört: De tjänst innehavare hos hovrätterna, vilka hade till åliggande att verkställa beläggning med stämpelpapper, komme givetvis att genom antagande av ifrågavarande lag drabbas av en icke obetydlig minskning i inkomster av tjänsten, motsvarande den provision, de för ifrågavarande stämpelförsäljning åtnjutit. Dessa tjänstemän vore i Svea hovrätt ovannämnde Liliequist och i Göta hovrätt förutbemälte Klinghammer. Liliequist hade icke ingått på den nya, från och med år 1910 gällande staten för Svea hovrätt. Då han således kvarstode å äldre stat,

syntes för honom icke förefinnas något uttryckligt stadgande om skyldighet att underkasta sig förändring i avseende å avlöningsförmåner. Däremot hade Klinghammer ingått på den nya staten för Göta hovrätt. Bland de villkor och bestämmelser, som genom nådig kungörelse den 18 september 1909 stadgats för åtnjutande av avlöningsförmåner enligt de nya staterna, föreskrevs bland annat, att den, som tillträdde ny avlöningsstat, skulle vara skyldig underkasta sig, efter Kungl. Maj:ts bestämmande, upphörande av eller minskning i extra inkomster, som kunde åtfölja tjänstebefattning eller utgå för bestyr i sammanhang därmed. På grund härav syntes visserligen Klinghammer icke rättsligen kunna hava anspråk på ersättning av statsmedel för vad genom ifrågavarande ändring kunde frångå honom i extra inkomster, men det syntes dock statskontoret, som om sådan ersättning billigtvis borde beredas även honom.

Ersättningarna, som syntes böra bestämmas att motsvara medeltalet av sådan inkomst under de fem år, som komme att hava förflutit närmast före ändringens ikraftträdande, eller — då den blivande lagen enligt förslaget förutsattes träda i kraft med ingången av år 1917 — sålunda för åren 1912—1916, torde alltså icke kunna nu till beloppen slutligen fastställas. Av sådan anledning syntes ej heller lämpligen böra för ändamålet äskas något anslag. Med erinran om Kungl. Maj:ts i sammanhang med framläggande för 1909 års riksdag av förslag till nya stater för hovrätterna gjorda framställning om ersättning för vissa indragna sportler, ville statskontoret därför hemställa, att Kungl. Maj:t ville föreslå riksdagen att, under förutsättning att omförmälda lagförslag bleve lag, medgiva, att till en var av Liliequist och Klinghammer finge från och med år 1917, så länge en var av dem kvarstode i sin nuvarande befattning, av statsmedel utgå gottgörelse, beräknad efter medeltalet av den inkomst, en var av dem visades hava under femårsperioden 1912—1916 åtnjutit i provision å stämplor till bouppteckningar och testamenten, som till hovrätt ingivits på grund av nu gällande bestämmelser; och torde vad sålunda kunde komma att bestämmas i ersättning få, på sätt i nådiga brev den 8 april 1910 föreskrivits i fråga om nyssberörda ersättningar för indragna sportler, av statskontoret utanordnas av tillgängliga medel under förskottstitel för att sedermera anmälas till ersättande.

Då förslag till den från och med år 1910 gällande avlöningsstaten för rikets hovrätter anmäldes inför Kungl. Maj:t, hemställde dåvarande föredragande departementschefen, att Kungl. Maj:t tacktes beträffande den sportelinkomst, som tillkom andra befattningshavare i hovrätterna än notarierna, föreslå riksdagen, att i stället för sportler, som i sammanhang med löneregleringen komme att indragas, skulle till tjänst innehavare, som ej ingått på nya lönestaten och ej lagligen kunde därtill förbindas, utgå gottgörelse, beräknad efter medeltalet av den inkomst, tjänst innehavaren kunde anses hava åtnjutit av sålunda indragna sportler under den senast förflutna tid, så vitt möjligt ej understigande fem år, därför denna inkomst kunde utrönas. Sedan riksdagen bifallit det av Kungl. Maj:t i enlighet härmed för riksdagen framlagda förslaget, fastställde Kungl. Maj:t i nådiga brev den 8 april 1910 dylika ersättningsbelopp för aktuarien Liliequist

*Föredragande
departements-
chefens ytt-
rande.*

och sekreteraren Ljungberg, vilken senare även blivit kvarstående å den äldre staten, samt meddelade föreskrifter därom, att nämnda sportelersättning skulle utanordnas av tillgängliga medel under förskottstitel för att sedermera anmälas till ersättande ävensom att ersättningen för varje månad skulle vid månadens slut utbetalas till vederbörande hovrätt på dess rekvisition. Kungl. Maj:t har sedermera årligen till ersättande av riksdagen anmält dessa förskott.

Genom Kungl. Maj:ts berörda beslut erhöll emellertid Liliequist, såsom nämnt, ersättning allenast för de sportler, som *i sammanhang med löneregleringen* frångingo honom, och bland dem ingick icke provisionen å försålda stämplrar. Då nu till följd av ändrad lagstiftning denna provision till väsentlig del kommer att bortfalla, synes det mig, som om Liliequist skulle äga berättigade anspråk på att erhålla gottgörelse även för den förlust, han härigenom skulle lida. Med hänsyn till att riksdagens medgivande inhämtades beträffande ersättning för de vid löneregleringen indragna sportlerna, torde riksdagens samtycke nu böra begäras i fråga om den ersättning, som bör tillkomma Liliequist för ifrågavarande stämpelprovision.

Klinghammer befinner sig i en annan ställning än Liliequist. Han torde på grund av gällande föreskrifter vara pliktig att utan ersättning tåla inkomstminskningen. Emellertid synes det mig, som om — på sätt statskontoret framhållit — starka billighetsskäl tala för att även Klinghammer beredes ersättning i nu ifrågavarande hänseende.

Beträffande gottgörelsernas belopp torde vad statskontoret därutinnan föreslagit lämpligen böra följas.

Den gottgörelse i nu förevarande avseende, som må bliva tillerkänd ifrågavarande tjänstemän, torde, såsom fallet är med de likartade ersättningar som redan utgå, kunna få av statskontoret utbetalas av tillgängliga medel under förskottstitel för att sedermera anmälas till ersättande.

Vid meddelandet av de närmare föreskrifterna för gottgörelsens utbetalande torde Kungl. Maj:t böra, i likhet med vad i förutberörda nådiga brev den 8 april 1910 föreskrivits i fråga om däri omförmäld ersättning, stadga skyldighet för Liliequist och Klinghammer att vid semester eller annan tjänstledighet till vikarien avstå viss andel av nu ifrågavarande gottgörelse.

På grund av vad jag sålunda anført får jag hemställa, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen medgiva, att till en var av aktuarien i Svea hovrätt Gustaf Liliequist och aktuarien i Göta hovrätt Edouard Klinghammer må såsom gottgörelse för den minskning i med tjänsten förenade inkomster, som tillskyndas honom genom införandet

av den nya lagen om rätt domstol i vissa mål och ärenden angående frälsemän, årligen från och med år 1917, så länge han kvarstår i sin befattning som aktuarie, av statsmedel utgå ett belopp, beräknat efter medeltalet av den inkomst, han visar sig hava under åren 1912—1916 åtnjutit i provision å stämplat till bouppteckningar och testamenten efter frälsemän eller ofrälse ledamöter i Svenska akademien.»

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle till riksdagen avlåtas nådig proposition i ämnet av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

N. Beite.
